

КЕНГЕШ

«Президент ич эмда тыш политиканы магъаналы жолларын белгилегенди, экономика жаны бла борчла салгъанды»

КЪМР-ни Башчысы Казбек Кокков Россияни Президентни Владимир Путинни Федерал Жыйылыуыга Посланиясында салынган борчланы толтурууга жораланган кенгешни бардырганды. Аны ишине КЪМР-ни Правительствоосуну Председатели Мусулканы Алий, Правительствооу кѳаууму, районланы, шахарланы бла элени администрацияларыны башчылары да кѳатышкандыла.

Кенгешни башлай, Казбек Кокков былай айтканды: «Президент ич эмда тыш политиканы баш жолларын белгилегенди. Геополитика болумга да багъа бичилгенди, баш магъаналы ишле тохташдырылгандыла, кыралны Правительствоосуну, регион башчыла да борчла салынгандыла. Муниципалитеттеге энци магъана берилгенди. Послание, хар заманда, толлуугу эмда шактылыгы бла айырмалы болганды. Россияни кючлю этюге, кѳп миллетли халкыбызны бирлигин, тѳрели казналарыбызны сакъларыга итинуюбоз торленмезлиги шарт тохташдырылганды».

«Бек башы, - деп чертгенди республиканы оюучусу, - энци аскер операцияга кѳатышкандыны койорлерине эс тапдыруду. Ала бла байламлыкка жюрюту эмда ала ба болушу жаны бла сынаубуз барды, жалпала ол ишине бютюн терлендирирге,

ачык халда эмда алжауусу бардырырга керекди. Къабарты-Малквар операцияга кѳатышкандыла аны сайан ахча тѳлеу бла дайым болушлук этип тургъан аз субъектледен бириди. Жарсыуга, жуукъ адамларын, баш иелери, жашларын тас этген койорлеге энци кѳаитырырга керек болушлукду».

Россияни Президентни аскерчилени бла тюрлю-тюрлю кѳаугаланы ветеранларыны койорлерине болушлук этюно энци кыруал фондун кѳурауну юсюнден башламчылыгына себеплик этер

муратда Казбек Кокковну буйругу бла Къабарты-Малкварда энци аскер операцияга кѳатышкандыла аны койорлерине эс тапдыруу жаны бла кѳошакъ мадарла этиликдиле. КЪМР-ни Башчысы дагыда экономиканы айнытууга РФ-ни Президентини Посланиясында энци эс бургулганы да белгилегенди. «Душманларыбыз сакъланганча тозураулук болмаганды бизде», - деп чертгенди ол.

Жыйылыуда миллет проектлени болжаларындан алгъа толтурууну, бюджет ѳлѳмде урунганлагъа иш хакъларын кѳторюно амаллары да сюзюлгендиле. Республиканы оюучусу Правительствоола Къабарты-Малкварны экономикасыны айнытууну жангы онларын табарга, ол санда эл молкеге бла промышленностьа инвестицияланы мажарырга, буюрланды, вольтфранни бла молибдени кѳазып башлануу проектин бардырыу, кѳумач согуучуу предприятие, ИТП паркны кѳурау жаны бла жумушлагъа дайым кѳз-кюлак болууга кереклисин эсертгенди.

Жер-жерли самоуправленианы органларыны

магъаналары ѳсѳп багъанларын, ала багъа бичиу да кѳатыланганын белгилей, Казбек Кокков былай борч салганды: «ишни хайырлыгынын кѳторюрге эмда оюучу кѳаумлагъа тутхучулук этюге, социал проектлеге да кѳортырга кѳошакъ ахча мажарырга». Министрстволарга эмда шахарланы бла элени башчыларына да тийишли буйрукъла берилгендиле.

КЪМР-ни Башчысыны бла Правительствоосуну пресс-службасы.

да шарт борчла салынгандыла. Аланы толтурууга кѳоубуздан келлигине ишкезиме, аны ючюч а биригирге керекбиз.

Борис ПАШТОВ – КЪМР-ни Парламентинде «КПРФ» фракцияны таматасы:

Суратлада – шарт документле, адамланы эсгериулер

КЪМР-ни Миллет музейинде «Обыкновенный нацизм» кѳрмюч ишлеп башлаганды. Ол Россияли тарых обществовоу башламчылыгы бла Президент грантланы фондуну себеплиги бла кѳуралганын айтырчады.

Кѳрмючю ачылуучуна Парламентини спикерини орунбасары Жанатайлы Салим, КЪМР-ни культура министри Мухадим Кумахов, жаш тѳлоно ишлери жаны бла министр Азамат Люев, депутатла, вузуланы келечилери, студентле, окуучула да кѳатышкандыла.

Мухадим Кумахов, кѳр-

мючючю ача, шѳндюго заманда дуня торленгеннин, фашизм башын кѳторюп башлаганын чертгенди. «Украинада бола турган кѳужур ишле бир магъаналы затны аныгыларга он бергендиле: тарыхын унутхан адамлыгы ышанларын тас этеди. Бу кѳрмюч да анга

шагъатды. Улуу Ата журт урушуну дѳрлеринден оюм этмегенле бардыла. 21 ѳмюрде, технологияла, илму болмагандыла бийиклеге жетгенде, адамланы кѳыйнагандыла, миллеттерине кѳре юлешгенле болгандыла бек ачыу этдиридиз», - дегенди ол.

Залда кѳргюзѳлген

затла жюрюкге жетгендерин, кѳайгырга билгенни сансыз кѳоймазлыкларын белгилегенди жыйылгандыны алында сѳлеше Жанатайлы Салим.

Ахыры 2-чи беттеди.

ын кѳргенле кеслеринде быллай адамсызлык ишле этерикдиле деп акылынга келтирген да кѳыйынды. Бютѳнда Улуу Ата журт урушуну кѳезюучу Украинаны халкы фашизмден кимден да кѳаты ачыганын эсге алсакъ, - дегенди ол эмда кѳючю кѳыралда адамланы миллеттерине кѳре юлешуу, орус тил ючюн зорлук сынатуу барганын белгилегенди.

Президентини энци аскер операцияга кѳатышкандыла аны койорлерине болушуну энци кыруал фондун кѳурауну юсюнден башламчылыгы да бек магъаналыды эмда шѳндю бютѳнда бек керекди. Ол - «Быйыл алай фондула РФ-ни битеу регионларында кѳуралырга керекдиле» - деп да ол шарт борч салганды.

Ахыры 2-чи беттеди.

Тюбешуу

Архитектура бла байламлы соруулага кѳарагандыла

Къабарты-Малквар Республиканы Башчысы Казбек Кокков Россияни Архитекторларыны сокууну КЪМР-де ѳлѳмоно таматасы Юрий Логоватскийни КЪМР-ни жаш тѳлоно ишлери жаны бла министри Азамат Люев бла ишче тюбешуу бардырганды. Ала архитектура аныктыуу соруулага кѳарагандыла.

Республиканы оюучусу регионда жашуу журтланы, кырал мажемелени, энци иели предприятиеяны бла организацияяны кѳурулушлары эм тынгылы ремонтлары тири бардырылгандыны белгилегенди. Жѳанда кѳырал ѳлѳмоде миллет проектлеге кѳре быйыл ол 150 объектди. Аны бла байламлы тѳрелени архитектура сѳфталарын профессионал биллиге эм сынауга кѳре кѳурагъа тийишлиди. Архитекторланы созуларны

Оюмла

Мисанланы ырахатлыкларыны бла кѳолайлыкларыны жалчытыуга уллу эс бурулады

Михаил АФАШАГОВ – КЪМР-ни Парламентини Бюджет, налогла эмда финансы рыногу жаны бла комитетини председатели, КЪМР-ни Парламентинде «Единая Россия» фракцияны башчысы:

– РФ-ни Президентни В.В. Путинни Федерал Жыйылыуыга Посланиясыны стратегия магъанасы барды. Ары иѳп кѳыралла бла байламлыкка жюрютуоно созуларыны кѳибик, кѳыралны кесини айнытууну амаллары да киргендиле. Бек башы уа, мен оюм эттенден, Россияни цивилизация кѳыралча сакъларыга итинуюду. «Россия – ачык кѳыралды, аны бла бирге уа аны башхалагъа ушмаган цивилизациясы барды», - дегенди кѳырал башчы.

В.В. Путин россияли цивилизацияларын андан ары айнытууга, аны келир тѳлоноге сакъларыга, аны ючюч а кесини хазналарына бла адет-тѳрелерине танырга керек болгандынын чертгенди. «Россияни сермеш алакалыда хорларга арталыда онг жожду, - деп чертгенди Владимир Владимирович, - ма аны ючюч тохтамайды анга кѳажу информация уруш. Жаш тѳлоно сайдалыла, дайым ѳтюрюно басыдыла, тарых шартланы терсине бурдыла. Бизни маданиятыбызга тийгѳнчла саладыла».

«Единая Россия» битеуроссий политика партия Россияни халкларыны тѳрели маданият хазналарыны сакълуу эмда аланы битеу дуняга беллиги этюу жаны бла уллу иш бардырады, мындан ары да ол жаны бла ишине кючпендириди.

Президентини энци аскер операцияга кѳатышкандыла аны койорлерине болушуну энци кыруал фондун кѳурауну юсюнден башламчылыгы да бек магъаналыды эмда шѳндю бютѳнда бек керекди. Ол - «Быйыл алай фондула РФ-ни битеу регионларында кѳуралырга керекдиле» - деп да ол шарт борч салганды.

Ахыры 2-чи беттеди.

шахар кѳурулуш советлеге кѳошулуларыно келчирикди. Къабарты-Малкварда 2023 жыл Архитектору жылы болушлукду. Сѳз аны бардырууну планыны эм магъаналы жыйылыуаны юсюнден да болганды.

Кадрланы юсюнден да айтылганды: регионду шахар кѳурулуш белѳмюне жаш устава керекдиле. Билим берген мектептеде ол узда насыятчылыкны айнытууга умутдула, ол санда Архитектору школанын кѳурагъа да. Анда тамата классаны окуучуларына эм студентлеге бу магъаналы эм сейир усталыкка кеслерин белгилерге онг болушлукду. Тюбешуоно чегинде кѳорюлген битеу магъаналы соруулага кѳре Казбек Кокков тийишли буйрукъла бергенди.

КЪМР-ни Башчысыны бла Правительствоосуну пресс-службасы.

да шарт борчла салынгандыла. Аланы толтурууга кѳоубуздан келлигине ишкезиме, аны ючюч а биригирге керекбиз.

Борис ПАШТОВ – КЪМР-ни Парламентинде «КПРФ» фракцияны таматасы:

– Президентини ич политика бла байламлы айтыулары фашизмге эмда колониализмге кѳажу коюло чакъырууча эшитилгенди. Посланияны «сол жанына» тархан жерлери да болганды – сѳз бизини бла кѳыралны социал жууалыгыны юсюнден барганды, бек иги совет сынау да юлгоге алынганды.

Экономика политиканы юсюнден айтканда уа, россияли бизини бютѳн ачык эмда кѳыйматты этерге кереклисин юсюнден Президентини оюму бютѳн магъаналыды.

Посланияда дагыда Минскде этилен келчишени иш этип толтурума, заманын билип созуу эмда кѳайып республикалга от ачканын туруу халны кѳыйынга айландырууну эмда керекти мадарла этюно сылтаулары болгандыны юсюнден айтылды. Андан сора да, анда Киевдеги кѳозгъалуула, 2014 жылда Новороссийске неонацистлени мурдарлык ишлерине дуняда тийишисична багъа берилмегени да эсертиледи.

Руслан ТОКОВ – КЪМР-ни Парламентини Кѳурулуш, жашуу-коммунал молк эмда отлук-энергетика комплекс жаны бла комитетини председатели, «Справедливая Россия – за правду» фракцияны таматасыны орунбасары:

Ахыры 2-чи беттеди.

Башламчылык

2 бет

Ахшы тѳрени андан ары бардыра

Республиканы бийик эмда энци окуучу койорлениде билим вла тургъан жаш адамладан беш жангы студент отряд кѳураулганды.

Тюзюней эфир

Социал пособиялага кимле тийишлиди, пенсияга кѳошакъ ахча кимлеге бериледи, сакъат сабийлери болгъан койорлеге кызырал не бла болушады? Ма бу эмда башха соруулага КЪМР-ни урууну эм социал кѳуруулау министри Асанланы Алим Тюзюней эфирде жууала бергенди.

Социал тѳлеулени юслеринден ачык халда

3 бет

Озгъан бийикде Назлынде Меччланы Къимн аты сабий эм жаш тѳло китапканада «Исламга бизни ыспас сѳзлерибиз!» деген республикалы конкурсу ахыр кесеге этгенди.

Ыспас сѳзлери – устазлагъа

4 бет

Инсанланы ырахатлыкларын бла кыюлайлыкларын жалчытыуыга уллу эс бурулады

Ахыры. Алы 1-чи бетеди.

– Посланида жамаат властан тамамланарларын сакылауға битеу мағаналы ише белгиленгенди. Кыяр башчы жангы регионда экономиканы айнытуу, алаға социал болушук этуноу, кыярлыбызны келир заманын, аны стратеги айнууу, баша дуня бла халларыны соруларын көтөргөндү. Аны өлөшүноно баш өзгөтүу, аны аскер операцияны бардырыу бла байланы халга багы бичгенин саарга болушукду. «Халк, эни аскер операция жаны болуп, бир ниетилигин, кишилин эмда жигитлигин көргөзгөндү», – дегенди ол.

Сауланган кючлени айнытуу, кыярлыны жер эркинлиги саклау, койноно бла сабийлини кыруулау, билим берюно сөтө сынауны юлпөлдери жаныгы жаны бла да шарт борча салынгандыла.

Предпринимательлики да Президент кыярлыны экономика жалынчаксызлыгын жалчытыуу мағаналы амалына бошдан санамаганды. Быйындан башап россияи ИТ-компаниялада продукция алган россияи компанияла фвайдарына салынган налог азыгарга болушукдула.

Хаксыз газ тартууу программасын андан ары бардырылгы да көлөндөргөндү. Аны социал инфраструктураланы объектерине да жарарыгы боюн итиди. ЖКХ да белгиленген порленуле да кыуандырдыла. Он жылы ичинде аны 4,5 триллион сом макарарыга белгиленеди. Кыруулуу промышленность комплекде ишлегени жашу журтпаны арандауа учуу багыла бла алырча мадарла этюге да бек ыраы болганбыз. Президент экологияны да унутпаганды: мында багу төбөлени кетериу баш мағаналы жумушадан бирине саналды.

В. В. Путин регионаны инфраструктурасында да уллу порленуле болушуктарына ашандырды. Президент солтан битеу борча да мағаналыдыла, биз аны кызыл көрөбиз эмда ала толтурумай кыаллык тойюлдоле.

Владимир БЕЗГОДЬКО – КъМР-ни Парламентини Урууну, социал политика эм сапуук саклау комитетини башчысы орунбасары, ЛДПР-ни фракциясыны башчысы

– Послание «бигенди», биз аны алгандан да ашыгы саклагандыбыз. Тюзюкно заманы жеткенди!

Ахыр он жылы ичинде эки жанына да хайрыгы келишимени мурдорунда мамырыкыны тохташдырыуа уллу кюч салынганды. Алай жаткан катала бла ойкандыла, өлөшүноно дипломатия оонгага бурганла бла бир акылгын көлгөн кыйынды. «Урууну ала башлагандыла, биз а тохтатырга кюрешибиз», – дегенди

Путин Посланида.

Посланины окуугун кезиуде залда аскерчи кийимде адамла аслам болгандыла – бизни жигитерибиз, жашуларын, саулуларыны аймай, кыярлыбызны жалынчаксызлыгын кыруулаганыла. Бизни баш борчууба – аланы эмда койорлерини излемлерин жалчытыдуу, эни аскерчи операцияга кытышкандыга, аланы койорлерине болушуктуу хайрыгы системасын кырууаду. Ол а ЛДПР-ни ниетлери, башламчылыкты да келишеди.

Власть органла социал сферада тиийли оюулану кыкса заманы ичинде жарашдырырга керекдиле. В. Путин айтханыча, «керекси чыкмаулану, тыйгычылыны, ведомстволаны адаларында келишмеулуктени кетерип!».

Жашу журт-коммунал сферада жангыртуу программаны жарашдырыу энти бир мағаналы жумушадан бириди. Аны а ахча көп санда бөлөндү.

Партияны, мени кесими да баш борчууба хорлапаны, кыярлыбызны деменигилигин саклауу, «төри култураны, хаданы кыруулауу, экономикабызны жалынчаксызлыгын жалчытыуу эм өсөп келген төлөгө аламат онгла кырууну санайма.

«Хар бирбизни да социал жууалпыгыбыз уллуду», – дегенди Путин. Мен акыл эткенден, бу жумушланы тамамлауға жууалпыладан суруу да кыаты болушукду.

«Тюзюк бизни жаныбыздады!» – Посланины баш мағанасы ма бу сөздөлдү.

Сафарбий ШАХАГАСОЕВ – КъМР-ни Парламентини Аграр соруула, тайбайгаты хайырлануу, экология эм төгөрекеди куудуретин саклау жаны бла комитетини башчысы орунбасары, «Зеленая партия» фракциясыны башчысы

– РФ-ни Президентини Посланины айтылган жумушлагы, заманга көрө да тарых мағаналыды. В. Путин сезюно алында

кыярлыбызны дуняда жерине эм социал-политика болумна тюз багы бергенди, Россияи жалынчаксызлыгын саклауда, адамланы излемлерин жалчытыуда, кыоркуусулуктуу саклауда мураттаны белгиленеди.

Кыярлыны окууусу стратегия мағаналы буйрукла бергенди: промышленностьта, эл мюлке, транспорт инфраструктурада, кыруулауда, жашу журт-коммунал сферада, бизнесде, адамланы кыюлайлыкканы игилендириуде да.

РФ-ни Президентини билим берюу системаны битеу бөлүмлерини да жангыртууга керекли-

сине эни эс бурганды. Ол санда школлада гуманитар билим берюно игилендирге, орта профессионал билим берюно айнытууга, бек мағаналысы а бийик билим берюу экономиканы, эл мюлкю кереклерин жалчытырга керекликсин айтханды. Бу ишде у ол совет билим берюу системаны сынаун хайырланарыга болушук чертенди. Бу жаны бла праволу актыны хазырларга буйрукла да берилгенди. Ол а запад кыярланы айтылуры да синдирилген болон системадан кытуул башлаганыбызга шагатлык этеди. Билим берюуге ахча көп санда салынырыгы белгиленеди – школаны иштетуге, мекяпканы жангыртууга, ырыксы базаларын коюлууге.

Кыярлыны оюуусу экономиканы сорууларына, аны ышангылыгынын жалчытыуга эни эс бурганды. Ол санда шахарланы бла элени экономикаларын игилендириуге, калган-кулгандыны жарашдырыуа, суулары, череклини тазалаууга, эни сакланган тайбайгат жерлени кыруулауға, экология туризмин айнытууга бурган мадарла тамамталыккандыла.

РФ-ни Президентини Посланины-хар бөлөмде шарт буйрукла бла жумушла салынган аны ала тамамлауу жоллары белгиленген программалы.

Документте

Къабарты-Малкъар Республиканы «Коммунал инфраструктураланы системаларын жангыртуу» регион программасын оюсондун Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоосуна

БЕГИМИ

2023 жылы 17 февралы
Нальчик ш. №25-ПП
Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоу бегим этеди:
Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоосуна Председатели
МУСУЛКАНЫ А.

Экономика

Байламлыкыла кючленедиле

Көп болмай видеоконференция халда РФ-ни Экономиканы айнытуу министрлини орунбасары Дмитрий Вольвач бла Узбекистан Республиканы инвестицияла эм тыш регионга бла сатыу-алуу министрлини орунбасары Хуррам Тешабаев тобишун бардыргандыла. Аны Россияи эм Узбекистаны субъектлери да кытышкандыла, ол санда Къабарты-Малкъардын Экономиканы айнытуу министрствосуна маркетинг эм тыш байламлык жаны бла департаментини таматасы Севил Богачка да.

Тобешууну чеклеринде эки жаны да экономика байламлыкканы айнытуу онглорун сюзгенди. Аны көрө Дмитрий Вольвач эм Хуррам Тешабаев да транспорт, инвестиция, нефть, газ эм башка бөлүмде кыйматлы проектлени белгиленгенди. Эки жаны да мындан арысында да бирге тири ишлерге келишкенди.

Эге сала айтсак, Узбекистан Къабарты-Малкъарыны сатыу-алуу-экономика жаны бла сынамлы эм мағаналы партнерларындын бирине саналды. Арт эки жылда республикалары арасында сатыу-алуу кюч ала барды. Алай бла буйсагында экспортну өлчөмү 1,7 көрөгө кейбегенди. Саулай алып айтханда уа, экспортну бла импортну өлчөмү 55,5 эм 44,5 процентте жетеди.

Къабарты-Малкъар асламысында Узбекистанга - «Терекалмаз», «Гибрид СК», «Отбор», «Жако», «Кабардинский» крахмал завод, «Авант-Алко», «Дарина-К» биригуле чыгарган продукцияны саатады. КъМР-ни Правительствоу арада байламлыкканы кенгертиу жаны бла уллу иш бардырады.

Къарманшанлауға – ахча

Къабарты-Малкъарыны Гарантия фонду бытыр гитче эм орта бизнес бла кюрөшөнгө, саулай алып айтханда, жетишкү төрт субъектке 351 миллион сом чаклы бергенди кредитте. Аны оюсондун КъМР-

Башламчылык

Ахшы төрени андан ары бардыра

Республиканы бийик эмда эни окуу юйлеринде билим ала турган жаш адамдан беш жангы студент отряд кырулганды.

Бу юкюнде КъМР-ни Жаш төлөно иштери жаны бла министрствосунда ала бла тобишун болганды. Аланы алгышлай, ведомствону таматасы Азамат Лоев студент отрядлагы киренле кыяда болсола, эм ишлеселе да бет жарыклы болушуктарына, тууган республикаларыны, окуу юйлерини намыспалы тошюрмезликтерине ийнанганын айтханды.

Тобешууде Къабарты-Малкъар кыярл университетде окууган Диана Кажарова да сөшөнгөндү. «Көргөсүн айтсам, мен, тенгилерим да отрядны кыя умума тошмайлык кыярлыбыз деп кыорккандыбыз. Нек дегенде сайлау кыаты болганды. Биз жаш лагерге солугун сабийле бла ишлербиз деп умут этебиз. Сөзсөз, бизге ол биринчи ишчи коллектив эмда биринчи сынау да болушукду. Этген ишбиз хайырлы болуп деп бек ышанам», – дегенди.

Нальчикде гуманитар-техника колледжжы Сантаний Кажарова отрядны кыярланы алында конуксу бардырганын билдиргенди. «Бек алгы а жашланы бла кызыланы кеслерин кылай жорюгөнгөргө эс бурганбыз. Бизни колледжден бек көп жаш бла кызы айрылганды. Ала бары да кюлдөн устапалды эмда бизни бек-тибинни жерге кыартамзлыкларына ийнанам», – дегенди.

Студент отрядлагы киренле, аны уа 40-гя жеткенди, эки кийиме да тигилгенди. Аланы жаш төлөно иштери жаны бла министр кеси юлөшөндү. Ызы бла бирге суратта да туюшкенди.

Кийимлени көп энчиликкы алады. Сөз очон, алаа байрмалыла саугууланган белгилини тюркере жер барды. Министрствосунда келирден алаа, отрядга кирген жаш адамла барсы да тынгылы кыараудан өткенди.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.

Суратлада – шарт документте, адамланы эсгериулерини

Ахыры. Алы 1-чи бетеди.

Салим Алиевич РФ-ни Президентини Владимир Путин Федерал Жыйылуға этген Посланинсында жаш төлю политиканы оюсондун көп айтханын эсгерткенди. Озган өмөрү ахырында Россияде бардырылган политика торленулини хатасындан өсөп келген төлюно юйретуу система бузулганын, алай юююкюнде болум позитивини, кыярлыны оюууларыны жаш адамланы тюз ниетлеге юйретууге баш мағана бергенлерин черткенди депутат.

– Нацизмни кыужурлугун ангыларга сюйгөнгө көрмөчү бла шагырейлендирге керекдиле. Бери не кыядар көп адам келсе, ол кыядар игиди, бютюнда школчула, студентле. Ала көрмөчүде көргөзюлгөн суратланы документлени, башка экспонатланы көрсөле, фашизмни зорлугун бютюнда ангыларкыдыла, – дегенди Жанатайлыны Салим эмда бююююкюнде эни аскерчи операцияга кытышканды жерлештерибизге кыкса заманды хорлам бла койлерине сау саламат кыайтыларын тежегенди.

Жыйылуға «Ата журтну тарыхы» фонду толтуруучу директоруну кылуугун толтурган жыйылдыла, аладан а тышканды. Ол билдиргенде, көрмөчю РФ-ни Культура министрствосунда кырулган музейле аралы ишчи кыуууну келечилери 2022 жылдан баштап жашаган материалда кыруу сандыла. «Эркин этилген жерлеге барып, музейлени келечилери

нацизмни кыужурлугуна шагатлык этген заманды жыйгандыла. Бери аланы бир аз кесеге сыйынганды. Экспонатланы саны минген да асламды. Ала уа Украинада нацизм халкканы кыкылына кыалай терен синдиргенлерин шарт ачыклайдыла. Бандера, Шухевич дегенча жалган жигитлени юслеринден адабият чыгармала кенг жайылдыла, аладан а өсөп келген төлю юю алып, бюююкюнде кыярал кыалай чекте жетгенин барыбыз да көрөбиз», – дегенди ол.

Руслан Тагкуев республиканы жамаатыны көрмөчү бла шагырейлендирге чакырганды. Жылы ичинде уа ол кыярлыны битеу регионларын да көргөзюлүкюдү. Ол Дондагы Ростовда ишлегенди, мындан ары уа Нижний Новгородта, Новосибирскте, башка шахарлада кыруалыкыды. «Украинада болуму ююсондун асламды информация органладан билген бла бирге халккы сынаган кыйынлыкканы кеси көзюгөз да көрүкөз», – дегенди ол.

Азамат Лоев а Дон-

бассны халккы урушну битеу кыйынлыкканы сынаганын черткенди. «Ана тилинде сөлөширге, халккыны культуарасын, төрөлери жорюгөргө, өсөп келген төлюени алауға юйретирге кыюмай, адамла кыалай бир кыйналгандыла. Эни аскерчи операциясыз бу болуму тозетир онг ахырда болмаганды. Улуу Ата журт урушунан бери көп жылда озгандан сора да бизге бизни кыярал нацизмге кыяду ал сагырда турганды», – дегенди министр эмда Россияге кыажуу информация уруш бек алгыа жаш төлөгө бургулганын чертип, жамауат саудай аны кыажуу болууга кереклисин белгиленди.

Ол кон дагыда КъМР-ни Миллет библиотеказыны башчысы **Анатолий Емюзов**, КъМР-ни Архив службасыны башчысыны орунбасары **Пуртулан Азамат**, Къабарты-Малкъар кыярл университети проректоруну кылуугун толтурган **Мурат Гукешко** да сөлөшүшкенди. Ала жаш төлюно юйретууде, нацизмге кыажуу турууда былай жумушланы мағаналы-

лыкларыны белгиленгенди, совет халк дунияны фашизмден кытарганын, бюююкюнде да адамсызлыккы ниетлеге кыажуу турганын айтхандыла эмда жаш адамланы экспонатла бла шагырей болууга чакыргандыла.

Көрмөчюде уа 2014-2022 жыллада Украинаны оюуучулары бардырган миллетчи ишлени юслеринден суратланы документлени, зорлук сынаган адамланы эсгериулерин көрүгө болушукду. Ала бирге уа Улуу Ата журт урушну кезююнде украинлы миллетчи адамгагы сынаткан кыйынлыкканы юслеринден суратла да бардыла: Львовда, Волянда. Украинлы аскерчи мамыр адамлагы атырганын сауултаны кырууда да болушукту: ураган, град, топланы, аскерчи кыйырлерин эм көп башка затланы.

Ол 17 марта дери бардырылгыкыды, экспонатла бла хар адам да чирмаусуз шагырейлендирге болушукду.

ТИКАЛАНЫ Оатима. Суратланы **Артур ЕЛКАНОВ** алганды.

– Алим Орусбиевич, биз билгенден, быылдан башлап, социал төлеулени көп төрөлөрүн Социал праховияны фонду бөлүкчөсү берди. Министрствону оюнуунда уа кыйсалары кыргыздын аймагына кимле тиешилдиги?
– Сабийлер болгон ойорлени юсерлерден айтсак, биогнолдө алагыга тогуз торло ачма болду-лук барды. Ала сабийлерин жыл саптарына, кыйса кызуулуга киргенлерине

Тюзонпей эфир
Социал пособиялга кимле тиешилдиге, пенсияга кышак ача кимле берилде, сакат сабийлер болгон ойорлени кырал не бла болушугу? Ма бу эман башха соруулага КМР-ни урууну эм социал кыруула министри Асанланы Алим Тюзонпей эфирде жууала бергенди. Аны республикага ону эту жаны бла ара ВКонтakte социал сьезде эман «Телеграм» деген ушак этуу программага КМР-ни Правительствону бьомлеринде бардырганды.

да ишинден кыруу кыалган эсе. Эсепте «Госуслуги» порталы юсю бла тошере да жарайды. Он ююндо ичинде алагы республикада болгон баш ишчи жерленден экисин кьргозтмесе, ала ишине саналыкчыдыла. Алай иш табылып, ала анга ушак деседе уа – эсепте саллык тойлолдоле.
Иш дьге саналып, кеслери да отьот жылда 26 ыйкындан аз урунганга, он айны ичинде пособие алылыкчыдыла. Ол а 1500 сом-

Алим Орусбиевич, министр социал сьезде эман «Телеграм» деген ушак этуу программага КМР-ни Правительствону бьомлеринде бардырганды.

Социал төлеулени юсерлеринден ачык холда

эман ойорлени кьвалылыкларына кьре төлеулени. Ол сиз айткан Фонду уа биринчи тууган сабийге төлеуню кьнорьнгөн. Фонд кеси да 7-17 жыллыкча юсюн аханы береди. Жыл санлары 3-7 болгонанлы бир кесеге да андады. Бир кесеге деп нек айтамы: аны онуун ата-анала эдиле.
Министрство бу жаны бла не зат эттинен да билдиреим. Озган жылны ахырына алып айтханда, төлеуню 89 миң чаклы ойорге берилгенди. Ол а 123 миң сабий болады. Кыралны эман республиканы бюджеттеринде бу ише битену да 10,7 миллиард сом бьолгонганды.
Сабий тууганда тиешли болгон аханы, айтханым-

бийлени ишлери, завление «Госуслуги» порталны юсю бла берилген эсе, энди ол Социал праховияны фонду кьбеди. Ары дери тууган сабийлени жуумушлары министрствода кьвараны эсе эман ата-анала, аны юсюндөн бизге билдирге керекдиле.
Сакат инсанланы иш-сизге саап, эсепте кылай саладыла?
– Сакталаны юсеринден энчи алып айтханда, ала да иш излегенлени тизмесине турурга эркинди, реабилитация жаны бла энчи программалары бар эсе.
Башха излемле уа быллайдыла: 16 жыл тулурга керекди, ол пенсияда болмазга тиешилди, кеси ду. Ары дери 26 ыйкындан кылай жеткен аханы алты айны бериледи. Биринчи юч айны аны бьлечи иш хакларыны 70 процентин тутарыкыды неда МРОТ тенги боллукду. Экинчи жарымында уа 60 процент бла неда 5 миң сом бла чеклениркиди.
Жыл санлары 3-7 болгон аханы жеткен аханы ай сайны башха-башха коюлде нек төлеилде?
– Республикада норматив-праволу аклагы тиешилдикле, бу төлеу айны ахыр ююндо дери берилчү керекди. «3-7 ючюн, аны февраль ючюн төлеп боштанганбыз. Талпыкчы деп айны онунусун алыду керекди, ол пенсияда болмазга тиешилди, кеси ду.

Баш борчубуз миллетни маданият хазнасын сакталаду эм байыкчыландыруду

ТОГУРЛУАНЫ ЖАННЕТ, Эпбурге району Маданият управленясынын тамтасы.

Эсепте
2022 жыл Россиеде Маданият хазнасы жылына саналганды, бизни республикада уа Кызбарты-Малкхарны 100-жылгыгы белгиленгенди. Аны себепли бытыр Эпбурге районда маданият ишлени аспамасы да халкк чыгармачылыкны жайлыга, адет-төрөлени, тарых эман маданият эсертелени, КМР-ни халкларыны миллет эңилерин сакталаду жоралангандыла. Аны бла байлыгы районда торло-торло миллет байрам, фестиваль, керчючө, тошбуиле, койтирле этгенде.

район арасы ишин жаныдан башлаганды. Мында абаданна жаш төлеуге тауула эртенден келген усталыкча – кийиле этерге – юйтердиле.
Республиканы кыралыгыны 100-жылгыгына жоралап, а миллет ашарыкчыланы «Эпбурга ауулану» деген фестивалы этгенди. Анга битену республикадан да ашха усталу бла артисте келген эдиле. Андан сора да, району маданият юсеринде районда маданиятты айткыч деген муниципал программага тиешилдик кьуралганды. Аны баш маганалы кесегине уа «Миллет хазна» саналады. Анга кьре юсюн келген телюно Ата журтка сиймекчи кьуралганды. Анга жераланган ишледен бек маганалысы Хорламны юсюн белгилеу саналады. Район «Елюмосюз полк» деген акцияга эман Ата журту кьоругучусуну ючюн, адган урушка кытышкан жерлеририбизни хурметлеу, Эсгерюно эман буюшу этуюнко дегенча далага жораланган ишеги тири кытышханды. Энчи аскер операцияга кытышкан россияли солдатлага себеплик этуу жаны бла ише да сап кылны ичинде «Хорлам бизини колбугуна ийнанабыз» деген ат бла бардырылган-

на кытышыл, торло-торло кыруулада 1-чи эман 2-чи даражалы дипломага бла сауыланганды.
«Жулдуздукчюла» Ансамблден Жаптуулыны Ансамбл РФ-ни халкларыны тиллеринде жырла, жомакча, нарт сьэле айтуу жаны бла битеуросей конкурсу «Халк жырлары» номинациясына хорлаганды.
Районда спорт бла байлыгы ишлени кырууга да маданият учуредияла тири кытышылды. Алайды да, сау жылы ичинде битеуросей эман халкыла аралы спорт эришүүлени ачылуурланы хазырлап кьнорьнгенди. Ол санда спортту таулада кьоругучу торлоперин Red Fox деген халкыла аралы фестивалыны, Ностулары Жакимуратны хурметине бардырылган туурини, «Зарница» аскер оюну, Эпбургуну тириесинде лажла бла уруп башлануу эман башха эришүүлени да чемпионатланы кыуанчлары кьурагандыла.
2022 жылда битеуросей эман район маданият ишлени бардырганлары, фестивалыга бла конкурсула кытышханды. Эман бийик жетишмиле болдурганлары ючюн маданият учуредиялада ишлени 12 адам махтауга тиешли болганды эман сауыланганды.

ФАХМУЛУАНЫ АЧЫКЛАУ
Фахмулуаны изилуу, ала ны айнуурланы тап онгла кыруу – ол маданият эман жарыкчыландыруу жаны бла политиканы маганалы кесегиде. Фахмулу сабийлени ачыкчыл муратта маданият учуредиялада «Егюр жашла», «Хайдагыз, жашла!» дегенча конкурсула, «Хорламны жырлары» дегенча фестивалыла бардырылды. Искуствону сабий школунда уа суратланы керчючери бла конкурсула кьурадыла.
Сабийле бла бардырылган иш жетишмиле болганын а бу шартла да кьргозтедиле: Кьулайланы Кьурман бла Пятаков Дмитрий Москвада «Мени Ата журтум» эман «Жылы кезуирли» деген битеуросей сурат конкурсуда биринчи даражалы дипломага бла сауылангандыла. «Арабек» юлюгюно тьпсую этуюнко искуствону бла чыгармачылыкты «Жулдузланы планетасы» деген халкыла аралы конкурсула «Кавказ тьпсую» номинацияда хорлаганды. Бу чыгармачы коллектив дагыда искустволаны «Кремльни жулдызлары» деген ат бла бардырылган-

РАЙОННУ БЕТИН ЧЫГАРЫУ
Республиканы, ол санда Минги тауну тириесин, туристе не кыздар кеп жокчоларча этууге районну маданият учуредиялары да уллу кышумчыл эдиле. Бытыр ол жаны бла тьрт уллу иш бардырылганды. Юч ююндо ичинде Кызбарты-Малкхардан, Россейден эман тьти кыралладан да туристе бизни жерибиз бла району маданият ишчилери кьураган интервенция алап бла шькьрейленгенден сора да, району ор жерлеринде болуп,

Сиз китап окуймусуз?

Бусагьатлада китап суреган адамлага тубей-тубей турабыз. Бир жаны бла ол кьурандырган да этеди – окуйдуу деп. Бирси жанындан а аны сурдагыла кеп болганы кыайгылы этеди. Алга телевидение дед эдик, энди уа компютерле, интернет бир бирине эришкен, бизни энчилигибизни кетерип, бир даражага салып, роботлача этип барды. Бу ишни юсюнде терси-тюзно излегенде, баям, хайыр жокчу. Алай миллет жазуучула, алапы китаптарны окуурга суйогенле да бардыла. Китаплагга кьз кытарамны торлендиргенле да жашайдыла арабызда.

Наталия ШИНКАРЕВА, КМР-де китапны суйогенлени жамаут биригуурлени таматасы, Жамаут палатаны члени.

Классиканы, жангы адабиятны да окуйма. Кьулууга кьре, борчум болуп, сойлоп да. Бизге китап кыайгыда кеп адам жорююдо деп айталамын, алай а бир кыуум окуучубуз дайым келип, анда жангы китаптарны кезуу-кезуу окудула, шидтирди. Алай кыуум барды, ала жыл санлары келген адамдыла.
Классиканы бек суюме. Бусагьатдагы адабиятны юсюндөн айтханда, кытайлык, азап кьндю анда. Бир бирде жангы зат деп окуйса, алай бир уйукча да озгучу, китап нени юсюндөн болганын, авторун да унутаса. Жазуучула жарык, емюрлюк запканы юсеринден жазсала иги эди, окуучула андан кеслерине керек бир оюнуу алыр ючюн.
Адабиятка, окуучулага да сый берирге керекди жазган адам. Бусагьатда не жазарга да эркинчи деп, интернетти да хайырланып, кеп керексиз китап чыгарыдыла онлары болганга, классикдан хакларны болмай тургалында. Арта уа кеслерин кийилге санап тохтадыла. Ол алай баям, бизде кесаматчыла болмагыны ючюндю. Классиканы билмей, адам жазуучу болалыкч тыюндю, сейр халда, халпар да жазалмаз.

ГАЗАЛАНЫ АСЛИЯН, устас:
– Китапталы бек суюме, не заманда да да окуганма, окуйма. Ана тилден, адабияттан дьс берген устас алда чыкчыланын, онгунга кьре жангы китапталы да билирге, алапы хайырланьырга борчуду. Ол жаны бла айтханда, мен, сабийлеге дьс бере, программадан сора да, башха чыгармаланы алып, алапы жигитлерин, алда болган сюжет узланы хайралана, тенгеширде, алай кьурайма дьслерим. Ол методиканы кылай ишлегенин да кьреме.
Темаланы айтханда уа, манга халккыбызны юсюндөн китапла сейридиле. Бусагьатлада Тьпелпаны Алмини кеч жазылган романларны окууй турама. Кыайтары окуйма, башха торлоу ангылайма, багыалайма. Сора бу жаны бла айтыргым: иги чыгарма болсун ансы, темала аз тойлолдоле.

ОРАКТАЛАНЫ Халимат, почтаны таматасы:
– Бек сойген кызууларымны Кьулайланы Кыайсын жазганды. Кыара сьэню алганды уа Тьпелпаны Алмини, Шауаланы Хасанын, Толгуурланы Зейтуну жазганларны сойюк окуйма. Кыууанган да этеме бизни алапат жазуучуларыбыз болганын. Бусагьатда, жарысууга, орус адабиятка ушатып жаздыла аш адамлары бир кыуууу, алда адам уялмай кеси кесине айтамалыкч шартланы турурга чыгарып. Кьпел ангылайдыла ала бизни миллет төрелерибизни айтпоре турганларын, алай кеси аханыча не да чыгарырга болады деген юнгоке келгенбиз. Бу иште нираз керек болганы кьрнопун тутам. Ол затха эс бурлуса, иги эди.

ТьПЕПЛАНЫ Мария, сабий садны юретуучюсү:
– Мечиланы Кязимни, Кьулайланы Кыайсыны, Тьпелпаны Алминини, Шауаланы Хасанын сойюк окуйма. Сабий садда ишлейме. Ол себепден ишимде керек кытышланы излерге тошеди. Бирде уа танышларымдан, кылапм усталадан былай зат алапталы назму, халпар жазгызы деп да тилеуочюме. Нени юсюндөн дегенде уа, емюрде эски болмазлыкч темала бардыла: ата журтка сиймеклик, жигиттик, адамны ик дунисы... Эски жырлары алчыгыз. Мен алапы бек суюме, алда айтылган бла биогонню жашууну тенгеширдем, адам улун не заманда да бирчалы турганын, бир затны багылаганын кьреме. Сау болсун Журтубайланы Махти, алапы жыйып, юч китап этип чыгарганды. Ала да энчилде манга.

КАРКАЛАНЫ Зукра, сабий садны методисти:
– Манга асламанды сабий адабиятны хайырланьырга тошеди. Фольклорда, башха чыгармаларда да гитчелен ангылап жетиширик затла эс бурма. Бу жыл санларында сойюрдюм сьент ана тилни, не заманда сойюрдюмко? Битюнда бусагьатда, ата-ана, аппа-чына да орус тьпте усталыкчлары бла эришкенде, ачык тиюу айтма, сейр чыгармалардыла эсе келген тьпюде ана тилге сойюрдюкч. «Эльбурсоид» фонд ана тилде жазылган китапталы цифрага кьчорюп, интернетте аханы бек уллу саугадыла билте. Сау болсун. Халккыбыз, миллетбиз бла байлалы чыгармала не заманда да багыталыдыла окуучууга.

АЛТУУЛАНЫ Зукра, устас:
– Ана тилден бла адабияттан дьс бергенди эки жоййурма жылдан атлаганды. Битеуудуни адабиятны окуурга излегенме алда. Энди уа, жыл саным келгенде, кытайып кеси авторларыбызны окуйма.
Ана тилге сейрлерин есдюреме деп, сабийлеге бу, ол китап нени юсюндөн болганын айтсам, сойюк тынгылаптыла. Назму жазарга итинген сабий да чыгыда арада. Кесим да жаш заманында ол затха сансыз тойлоу эдим да, болушурга итинеме. Кьп китап барды бусагьатда. Сабий алдадан ача кергин айрып окуурна устас, ата-ана да бирча кыайгырырга керекдиле.
Школ программага кирген чыгармаланы кыайсы да бир затха юйретирге борчуду. Ол шартха эс бурурга керекдиле жарашдыргала. Халккыбызны иги адеттерин хайырлансала суюме жазуучула, уллу орус кьнгине кетип, андан халпар айтмай.

Сорууну МУСУКАЛАНЫ Сакитан бардырганды.

Сурат хапарлары

Чырдыда табылган кыагыт

Кеп жыл мында алда 9 Майда тоюген энде бу адамга суратка. Ала бары да Акь-Суу элдендле. Хорламын сыйлы кюнөн белгилеге жыйылганды. Араларында урушка кыагыт табылган да бардыла. Кыска хабарыбыз алапы эгерейик.

Олтурганда сол жанындан биринчи Гуртуланы Мурата. Емкюро мюл иште этгенди. Аны кыатындагы Союзланы Жюносою. Ол да колхоз эди. Юночию эр киши Мухиланы Ассоду. Кечгюнчюкюде кычюу эди. Андан кыагытандан сора да ол ишин бардырганды. Кычгюндагы ур Чабдарланы Ибрагимди. Ол урушдан ауур жаралы болуп кыагытанды.

Сюелгенден сол жанындан биринчи, таякча танып турган акьсакыл Кючмезланы Шаухалды. Бери ол Холмандан кечгенди. Энде ара мюлк кыурагытанды. Биринчи элденд этгенди. Кызауатны кезуюнде немислие Нальчикке бомбала атханда, бизни аскерле Акь-Сууга келедила. Алагы Кыахшатау жанына этерегелюк уста керек болды.

Созиланы Гадюш правленде ишлей эди. Ол аскерлерди жол уста мажар деп Кючмез улупа бурюнда. Шаухал, адамга айтмай, кеси чыгады жолга. Кызы Айташ эсгереди: «Манга 8-9 жыл бола эди. Арбаага ю офицер келеди. Аладан бири тауча олбешеди. Байрамукта адамга дегени смисделди. Атам била кеп хабар айтыла.

Ол кезюде тишюурула да жыйылдыла. Созиланы Букьминат оную этип, ала юйледен хазыр аш-азык жыйып, аскерти заводну клубунда табылган кыагыт сыйлайды. Аны юч кыарындагы: Хасан, Хасым, Кыанамат урушда энде. Ала андан кыагытандыла. Бек кеп солдат бар эди. Барсы да ауулангандан сора Шаухал алапы Баккаланы кюл ичи била Кыахшатау таба алып кетди.

Нарт Барага жеткерлеринде, немислиени айрыкыурук самолетлары да ыларындан болду. Алай аскерчиле, агь-ач ичинде буруп, кеслерин кюрготмедие. Мен а этегим била, атабызны ёлторлюк сунуп, жипин турабыз.

Ирадан Бёзоланы Лазимат Бачып келди: «Сюйюнюк беригиз, Шаухал келе турды», – деп. Ол кезюде уа немислие, элге кирип, топлары да орната, атабызны агьандан чыгып келгенин кюрюп, тутуп кыагытла. Соруу этедила. Ол а, орусча билмей, тынгалап турады.

Сора атабызны илшанган саларды. Энди атайык деп тургьанлай, Бачиланы Аслангер аиллына сюелюп кыалады. Душманла нек этинд алай дегенеринде, ол орусча билмейди. баш адамды, аны аскерчилерден хабары жок, терс жанын кюрготтеди. Алай била ол атабызны жанын сакылайды.

Атабыз юйге келгенде, жазулары болган аскерчи таматала берген кыагытны хуржундан чыгарып, муну кыаты букьудур, бир заманда керек болур деп, аныбызга узатады.

Ола, аны алып, мелтеге чулгьап, юй башында кычюу била хырыкь ортасына букьудур.

Справку подписали: г.м. майор Краморов, г.м. капитан Фоткаев, г.м. стр. лейтенант Байрамкуев». Биз бу кыагытга тарых магыаналы десек да, ётюрюк болду. Шаухал энде ара мюлкде урунуп тургьанды. Ол да дунисыны алышанды.

Аны жанында улпу беркю била сюелюп тургьан Махйиланы Мустафадди. Ол да колхозда ишлей турди.

Ол жанындан ючюнчю Чабдарланы Хажимухамматды. Акь суучуду. Урушка да кыагытанды. Андан да сауаламат кыагыт, ачык юнореде терти эндеде жашагьанды.

Тёртюнюк Бачиланы Мухамматды. Уруш башлангьанда анга 12-13 жыл бола эди. Атасы армянда эди. Кеси уа колхозчу. Бу кыаумдан жалаанда ол сауаламатды.

Бешинчи киши Бауаланы Шаухалды. Кенделенден кечюп келген эди. Аны кыагытанды Гергюкьаны Алийди. Колхозда ишлеп тургьанды. Аны атасы да кызауатда ёлгенди. Бек кыагытанды уа Чабдарланы Таттыкьанды. Урушун кезуюнде партизанлык этгенди.

Суратагы адамланы кыска хабарлары алайды.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Хаджиланы Ибрагим, Терк райондан Шахмырзаланы Алёна, Нальчикден Бауаланы Амин да бар эдиле. Ала назмуланы ала тиллеринде эм орусча да хазырлгьандыла. Сёз ючюн, эришюуе Тырнауазуну 5-чи номерли гимназиасыны келечиси Хаджиланы Ибрагим устазы Биттирланы Асият била Огарьны Басханьны орта школунда кеп жылланы ишлеп тургьан Еденланы Хазгьини «Устазыма» деген чыгарьмасын хазырлагьан эдиле. Жашчырына аны мюлкьар тилде шатык эм эсде кыагытла окугьанды. Нальчыкни «Радуга» деген школгьа дери билим беруу учуреденинсыны келечиси Бауаланы Амин а Занкьмиланы Зукура, Тырнауаздан

намузун окугьанды. Аны анатилден била адабиятдан устазы Жанаатайлы Фатима белгилегениге кере, былай эришюуе бек магыанайдыла. Ала сабырлерибизде ба тилбюкге сюймеклики бодоредие эм устазы сыйы не заманда да бийик болгьанын агьыларга болушардыла.

Конкурса багьа бичгенден бири белгилу поэт Болтапаны Юруслан эди. Сёз берилгенде ол бу тематикага назмула алай кеп жазылыгьанларын уллу жарысу била чертгенди.

Мени оюмуна кере, сабий айтурыкы назмуу сайлаууа жууаулы келдены кыарарга керекди усталагьа. Нек дегенде алай била аны чынтты поэзия кыагыт болгьанына тошкоюор онгу болды», – деп чертгенди ол.

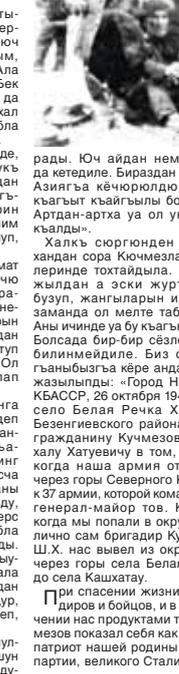
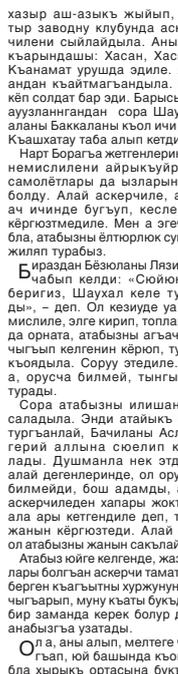
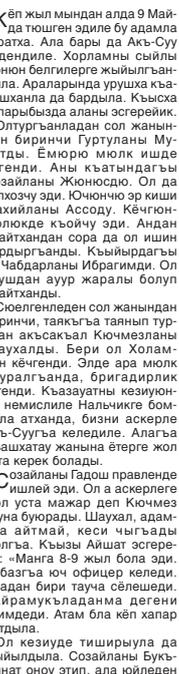
Сабийле алай била усталагьарына била иорегитючюлерине жорекден келген сюймекликлерин ачыклагьанлары бек кыуандыргьанды.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат. Суратны ХОЛАПАНЫ Марзият алгьанды.

Билбиотеканы ишчилери келген кыонакылага жарык сёзле била тобеп, эришюуде жетишмилли болууларын сюймекликери билдиргендиле. Биринчице болуп а сахнага сабий садланы келечилери чыкьырылган эдиле. Кыахшатау жашчык Улбашланы Мунир эм нальчыкни кызычы Кереметланы Милана назмуларын айтхандан сора, жыйылган алапы кыагыт кыарсала била ашыргьандыла. Ала иорегитючюлерини кыыйанларын белгиле, алагы ыспас сёздөдөн толуп тизгилгени айтагьандыла.

Усталагьарына сюймекликлерин ачыклагьаланы араларында уа Хасаниядан Бёзоланы Зукура, Тырнауаздан

Усталагьарына сюймекликлерин ачыклагьаланы араларында уа Хасаниядан Бёзоланы Зукура, Тырнауаздан

Тинтлюпе

Дорбунланы жашырынлыкьларын ачыкьлай

Бу кююнде Черек районда Хумаланда жыл сайын бардыргьылуу краеведение экспедицияла башлангьандыла, алапы Орус география обществону «Алтай» жаш тейю клубу республиканы Курортта эм туризм министрствосуну болушугьа била кыурагьанды.

Экспедицияга ФСБ-нын регионда Чечки управленийыны келечилери да кыагытандыла. Жолучулук талая кесекден кыурапала, алапы кезуилеринде кыыйынлыкьларына кере экинчи кыаумга кирген карст дорбунгага барырга, спелеологьа энди келген ишчилерин устакычкыны энчикликлерине тошонодорюрге, алапы энчи снаряджине била ишлерге иорегитирге, совет кезуиледе туристле келючю, алай бусагытда хазна бир инсанга белгилу болмагьан дорбунланы кыагытха тошоюрге мурад барды.

Жолучулукьну биринчи кюнюнде жыйылганла бусагытда республикада белгилу эм терен дорбунга - НСС-75-ге тошоерге керек эдиле, аны ючюн энчи кереклени хайырына билгирте тишчиле. «Алтайдан» тамгасы эм экспедицияны башлагьчы Мокьваланы Тенгиз айтхандан сора, ала эм алгьа, Нальчикке келдоломдрада хазырланууну этгенди.

НСС-75 дорбуну 1976 жылда тапхандыла. Нальчыкни спелеологь секциясы изилеу кыуулу ачханды, ботгонлюкте дери ары тошоу чурумлу, кыыйын болгьаны ючюн аны юсюнден специалистлени аз кесеге биледила. Жарсыугьа, бу жол да дорбунга кирген жерги аслам кесеге булагьаны ючюн ары тошоу кыоржуу болгьанды. Ол себеден талуу километр кызы била жанына Суакан дорбунга атлангырга оную этилгенди. Ары кыаум артык чуром чыкьмай тошоенди, жаш спелеологьа сынамлы нёгөрлерине башчылыкьларында снаряджине била ишлеп бергендиле, дорбуну ичинде

ары жолну излей ажимлы ёлген Александр Верезинини хурметине эсгерюу кьанга орнатханды. Арта аны атын Абхазия Республикада Арабика платода

ары солугьанланы талай кюнюге ачыкьлап тургьандыла. Кюню халы иги болса, ала НСС-75 дорбунга да тошоеркидиле.

Спелеология – жерни юсюнден илимуну бёлюмюду, физический географияны, гидрогеологияны била минерологияны араларында кыурагьанды. Аны алпында илму ботюкча тургьанларындын тышында, ол еск келген тейюле акыш кулук. Бизни республикада спелеология илимуну эм сурт-туризм халда 1976 жылда Нальчикде бёлюм ачылгьаны била айнып башлагьанды. Аны себепликни спелеолог-любитель Анатолий Шаурай этгенди. Секцияны келечилери алгьа кеслерни алына, арта уа Москваны «Перово» клубуну келечилери била бирге иги кесек дорбуну тапхандыла эм тинтгендиле.

Абадан жыл саньна кыармай, Анатолий Шаурай ботюнюнде дунниче эм экспедицияга кыагытханылай турады, жаш тинтучюлерини юйретеди, колдон келгенгиче турист-краеведение ишег эм унутулгьан маршруталыны жангыртугьа себеплик этеди.

Усталаны оюмларына кере, Хумаланын жер тейюнюнде дунниче эм экспедицияга кыагытханылай турады, жаш тинтучюлерини юйретеди, колдон келгенгиче турист-краеведение ишег эм унутулгьан маршруталыны жангыртугьа себеплик этеди.

Усталаны оюмларына кере, Хумаланын жер тейюнюнде дунниче эм экспедицияга кыагытханылай турады, жаш тинтучюлерини юйретеди, колдон келгенгиче турист-краеведение ишег эм унутулгьан маршруталыны жангыртугьа себеплик этеди.

Усталаны оюмларына кере, Хумаланын жер тейюнюнде дунниче эм экспедицияга кыагытханылай турады, жаш тинтучюлерини юйретеди, колдон келгенгиче турист-краеведение ишег эм унутулгьан маршруталыны жангыртугьа себеплик этеди.

Усталаны оюмларына кере, Хумаланын жер тейюнюнде дунниче эм экспедицияга кыагытханылай турады, жаш тинтучюлерини юйретеди, колдон келгенгиче турист-краеведение ишег эм унутулгьан маршруталыны жангыртугьа себеплик этеди.

дунияда эм терен дорбунгага атагьандыла.

Ызы била спелеологга дорбуну кыурагьак жанына этгендиле, энде бурун заманда жашыгьан кавакь домнайны сюеклери табылгьандыла. Бери алапы неда неда суу келтиргени неда минг жылда мында алгьа жер башындан жол болуп, ботгонлюкте тишчили кереклери болмагьанлай кирмеж жерге жаньуур кеси келгенди. 2021 жылгы азыранда былайында топография суратла алгьандыла эм страхова керле бегитилгендиле.

Мокьваланы Тенгиз белгилегенича, экспедицияны чегинде биринчи жолучулукь жетишмилли бардырылгьанды, жаш спелеологьа ишлерге хазырлыгыларын кюрготгендиле. Энди жуукь заманда Оту дорбунга жолну белгилегере мурад барды, ол да Долничеде турист базаны баш маршрутарындын бириди,

дунияда эм терен дорбунгага атагьандыла.

Ызы била спелеологга дорбуну кыурагьак жанына этгендиле, энде бурун заманда жашыгьан кавакь домнайны сюеклери табылгьандыла. Бери алапы неда неда суу келтиргени неда минг жылда мында алгьа жер башындан жол болуп, ботгонлюкте тишчили кереклери болмагьанлай кирмеж жерге жаньуур кеси келгенди. 2021 жылгы азыранда былайында топография суратла алгьандыла эм страхова керле бегитилгендиле.

Мокьваланы Тенгиз белгилегенича, экспедицияны чегинде биринчи жолучулукь жетишмилли бардырылгьанды, жаш спелеологьа ишлерге хазырлыгыларын кюрготгендиле. Энди жуукь заманда Оту дорбунга жолну белгилегере мурад барды, ол да Долничеде турист базаны баш маршрутарындын бириди,

дунияда эм терен дорбунгага атагьандыла.

Учредительяле: КьАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДАКЦИЯНЫ: ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары), ЖАНИ УРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редактору орунбасары), ТОКЪЛУДАНЫ Борук (жууалы секретарь), МУСУКАЛАНЫ Сакинат, ТИКАЛАНЫ Фатима, ТРАМАЛАНЫ Зуура, УШАБАЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНДА: Редактору примчыллы – 42-63-01. Баш редактору орунбасары – 42-38-21, 40-04-82. Жууалы секретарь – 40-03-24. Секретарь – 40-93-42, 40-93-42, 40-93-42, 40-93-42.

РЕДАКЦИЯНЫ БЕТОМЛЕРИ: Политика эм право – 42-24-02, 42-67-68. Экономика – 42-66-73. Културга – 42-66-76. Социал ишле – 42-75-82, 40-59-18. Курортта, туризм эм спорт – 40-39-93, 42-66-71. Окуучулук била баймакылака жортоюу эм жазылуу – 42-37-94. Энци корреспондент – 42-68-72. Операторла – 42-66-85, 40-28-97.

Редакция авторла била кыагыт жортоюмдуй. Кюл жазымагыт рецензия этимейди эм ала артка кыагытларымыздыла. Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Редакция авторла била кыагыт жортоюмдуй. Кюл жазымагыт рецензия этимейди эм ала артка кыагытларымыздыла. Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Редакция авторла била кыагыт жортоюмдуй. Кюл жазымагыт рецензия этимейди эм ала артка кыагытларымыздыла. Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюнден законуну тындалгьан материалла авторлары кесери жууалыдыла.

Гьагьатле басылгьанын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму била кешимеде болушудула. Алада айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Б